

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XVIII RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

SENTYABR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:
<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil).– 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

YURIDIK FANLAR

SUD HUJJATLARINI QAYTA KO'RIB CHIQISHNING INSTITUTSIONAL QAYTA QURILISHI: PF-160-SON FARMONDAGI HUDUDLARARO SUDLAR MODEL VA XOLISLIK KAFOLATI

Javliyev Nurali Baxodirovich

yuridik fanlar nomzodi, dotsent,

Odil sudlov akademiyasining mustaqil izlanuvchisi

Email: nuraly.javliev@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7217-8893>

Samarqand, O'zbekiston

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 14-avgustdagi PF-160-son Farmoni bilan tasdiqlangan «Odil sudlov — 2030» strategiyasida nazarda tutilgan sud hujjatlarini qayta ko'rib chiqish tartibidagi institutsional o'zgarishlar tahlil qilinadi. Tadqiqot markazida 2027-yil 1-iyuldan tashkil etiladigan hududlararo sudlar modeli turadi: viloyat va ularga tenglashtirilgan sudlarning taftish instansiyasida ish ko'rish vakolati tugatilib, mazkur vakolat yurisdiksiyasi bir necha ma'muriy-hududiy birlikni qamrab oluvchi yangi sudlarga o'tkaziladi. Muallif ushbu o'zgarishni «hech kim o'z ishida hakam bo'la olmaydi» qoidasi hamda xolislikning obyektiv mezonini nuqtayi nazaridan baholaydi va instansiyaviy vakolatlar kumulyatsiyasi muammosining institutsional yechimini ko'rsatadi. Shu bilan birga, kassatsiyaning «kechiktirilgan apellyatsiya»ga aylanish xavfi yolg'iz tashkiliy o'zgarish bilan bartaraf etilmasligi, buning uchun qayta ko'rish asoslari va ishni o'tkazish (filtr) mexanizmining protsessual jihatdan aniq belgilanishi zarurligi asoslanadi. Xulosada islohot samaradorligini o'lchash indikatorlari va qonunchilikni takomillashtirish bo'yicha takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: sud hujjatlarini qayta ko'rib chiqish, hududlararo sud, taftish instansiyasi, kassatsiya, apellyatsiya, sudning xolisligi, «Odil sudlov — 2030» strategiyasi, sud amaliyoti birligi.

INSTITUTIONAL RESTRUCTURING OF THE REVIEW OF JUDICIAL ACTS: THE INTERREGIONAL COURT MODEL AND THE GUARANTEE OF IMPARTIALITY UNDER DECREE NO. PF-160

Javliyev Nurali Baxodirovich

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,

Independent Researcher at the Academy of Justice

Samarkand, Uzbekistan

Annotation. The paper analyses the institutional changes in the review of judicial acts envisaged by the "Justice — 2030" Strategy, approved by Decree of the President of the Republic of Uzbekistan No. PF-160 of 14 August 2026. The study focuses on the model of interregional courts to be established from 1 July 2027: the power to review cases in the supervisory (taftish) instance is withdrawn from regional and equivalent courts and transferred to new courts whose jurisdiction covers several administrative-territorial units. The author assesses this change in the light of the *nemo iudex in causa sua* rule and the objective test of impartiality, and shows that it offers an institutional solution to the cumulation of instance powers within a single court. At the same time, it is argued that the risk of cassation degenerating into a "delayed appeal" cannot be removed by an organisational change alone: the grounds for review and the leave-to-review filter must be defined in procedural terms. The paper concludes with indicators for measuring the reform and proposals for legislative development.

Key words: review of judicial acts, interregional court, supervisory instance, cassation, appeal, judicial impartiality, "Justice — 2030" Strategy, uniformity of case law.

Kirish

Sud hujjatlarini qayta ko'rib chiqish instituti odil sudlovning sifat ko'rsatkichi hisoblanadi: aynan shu bosqichda birinchi instansiya sudi yo'l qo'ygan xato tuzatiladi, huquq normalarining bir xilda qo'llanishi ta'minlanadi va sud qarorining barqarorligi shakllanadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 19 va 20-moddalarida mustahkamlangan sud himoyasi huquqi mazmunan nafaqat sudga murojaat qilish, balki qabul qilingan hujjatni xolis va mustaqil tarzda qayta ko'rib chiqilishini talab qilish imkoniyatini ham qamrab oladi [1].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 14-avgustdagi PF-160-son Farmoni bilan tasdiqlangan «Odil sudlov — 2030» strategiyasi ushbu institutga tizimli o'zgartirish kiritmoqda. Strategiyaning «Adolat qo'rg'oni» ustunidagi 2.1.7-yo'nalish sud ishlarini qayta ko'rib chiqish tartibini takomillashtirish orqali buzilgan huquqlarning tezkorlik bilan tiklanishini ta'minlashni, «Kafolatlangan adolat» ustuni esa sud qarorlarining sifati va barqarorligini mustahkamlashni ko'zda tutadi [6]. Mazkur tezisda islohotning eng jiddiy institutsional qismi — taftish (nazorat) vakolatining viloyat sudlaridan hududlararo sudlarga o'tkazilishi tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Sud qarorlarini qayta ko'rib chiqish instansiyalarining vazifalari qiyosiy protsessual huquq adabiyotida ikki mezon asosida farqlanadi: ishni faktik jihatdan qayta ko'rish (apellyatsiya) va huquq normalarini qo'llash qonuniyligini tekshirish (kassatsiya, revizion tartib). J.A. Jolowicz oliy instansiyalar faoliyatining ikki yoqlama maqsadini — shaxsiy manfaatni himoya qilish (ius litigatoris) va huquq birligini ta'minlash (ius constitutionis) — ajratib ko'rsatadi [7]. Yevropa Kengashi Vazirlar Qo'mitasining CM/Rec(2010)12 tavsiyasi hamda Venetsiya komissiyasining CDL-AD(2010)004 hisoboti qayta ko'rish tartibi sud mustaqilligi va xolisligining institutsional kafolatlari bilan uyg'un bo'lishi lozimligini ta'kidlaydi [4; 8]. Milliy doktrinada esa 2024-yilgi islohotdan keyin shakllangan kassatsiya instansiyasining huquqiy tabiati munozarali bo'lib qolmoqda.

Tadqiqotda formal-yuridik, tizimli-strukturaviy va qiyosiy-huquqiy usullardan foydalanildi. Empirik asos sifatida PF-160-son Farmon matni, uning 1–4-ilovalari hamda ular bilan o'zgartirish kiritilayotgan normativ-huquqiy hujjatlar tahlil qilindi.

Tahlil natijalari

1. Amaldagi modelning institutsional muammosi. Bugungi tizimda Qoraqalpog'iston Respublikasi sudi, viloyat va Toshkent shahar sudlari bir vaqtning o'zida bir necha protsessual vazifani bajaradi: ayrim toifadagi ishlarni birinchi instansiyada ko'radi, tuman (shahar) sudlari hujjatlarini apellyatsiya yoki kassatsiya tartibida tekshiradi hamda o'z sudlov hay'atlarining hujjatlarini taftish tartibida qayta ko'radi. Natijada instansiyaviy vakolatlar bir sud tashkiloti doirasida kumulyatsiyalashadi va qayta ko'rish amalda «ichki nazorat»ga aylanadi. Bunday holat nemo iudex in causa sua qoidasi hamda xolislikning obyektiv («tashqi ko'rinish») mezoniga to'liq javob bermaydi: taraf uchun ishni qayta ko'rayotgan sud oldingi hujjatni chiqargan sud bilan ayni bir muassasa bo'lib qolaveradi [8].

2. PF-160 taklif etayotgan yechim. Farmonning 3-bandiga ko'ra, 2027-yil 1-iyuldan boshlab umumyurisdiksiya va ma'muriy sud yo'nalishlarida ishlarni qayta ko'rib chiqish vakolatiga ega, yurisdiksiya hududi bir necha ma'muriy-hududiy birlikni qamrab oluvchi hududlararo sudlar tashkil etiladi. Ular jami 319 ta boshqaruv xodimi shtat birligidan iborat

bo'lib, shundan 227 tasi sudlarning amaldagi shtat birliklari doirasida shakllantiriladi, qo'shimcha 92 tasi esa PF-105-son Farmonga muvofiq qisqartirilgan shtat birliklari hisobidan ajratiladi [6]. Farmonning 4-ilovasida keltirilgan namunaviy tuzilmalarga ko'ra, hududlararo sudlarga 234 birlik (shundan 112 sudya), hududlararo ma'muriy sudlarga 85 birlik (shundan 40 sudya) ajratilgan. Har ikki yo'nalishda beshtadan sud tuzilib, ularning yurisdiksiyasi quyidagicha taqsimlangan: Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm; Qashqadaryo, Buxoro va Surxondaryo; Samarqand, Navoiy va Jizzax; Toshkent shahri, Toshkent va Sirdaryo; Farg'ona, Andijon va Namangan viloyatlari.

3. Vakolatlarning qayta taqsimlanishi. Farmonning 4-bandi Oliy sudga 2026-yil yakuniga qadar uchta o'zaro bog'liq qonunchilik tashabbusini kiritish vazifasini yuklaydi: hududlararo sudlarga viloyat va ularga tenglashtirilgan sudlar tomonidan apellyatsiya yoki kassatsiya tartibida ko'rilgan ishlarni taftish tartibida, birinchi instansiyada ko'rilgan ishlarni esa apellyatsiya yoki kassatsiya tartibida qayta ko'rish vakolatini berish; viloyat darajasidagi sudlarning taftish instansiyasida ish ko'rish va o'zlari birinchi instansiyada ko'rgan ishlarni qayta ko'rish vakolatini tugatish; hududlararo sudlarda taftish tartibida ko'rilgan ishlarni Oliy sudga qayta ko'rish tartibini belgilash [6]. Shunday qilib, qayta ko'rish vertikal «yuqori instansiya» mezonidan «boshqa sud» mezoniga o'tkazilib, instansiyaviylik funksional asosda qayta quriladi.

4. Protsessual kafolatlarni mustahkamlovchi qo'shimcha choralar. Farmonning 2-ilovasidagi 13-band bir qator aniq vazifalarni belgilaydi: jinoyat, ma'muriy, iqtisodiy va fuqarolik ishlarini «tuman — viloyat — hududlararo sudlar» ko'rinishidagi uch bosqichli tizimda ko'rib chiqish mezonlarini ishlab chiqish (2027-yil aprel); hukm ustidan kassatsiya shikoyati berilganda uning ijrosini to'xtatib turish masalasini shu instansiya sudi hal qilishini belgilash (2027-yil yanvar); Oliy sudga taftish tartibida berilgan shikoyatni tegishli sudlov hay'atiga o'tkazish yoki o'tkazishni rad etish masalasini kollegial hal etish tartibini joriy qilish (2027-yil sentabr) [6]. 5-bandga muvofiq, 2027-yil 1-aprelga qadar Oliy sudga qayta ko'riladigan ishlar mezonlari bo'yicha asoslantirilgan takliflar kiritilishi lozim. Bu — mohiyatan milliy sud tizimida oliy instansiyaga ishni o'tkazish (leave to appeal) filtrining shakllantirilishidir.

Muhokama

Tahlil shuni ko'rsatadiki, islohot uch yo'nalishda sezilarli natija berishi mumkin. Birinchidan, qayta ko'rish vakolatining boshqa sud tuzilmasiga o'tkazilishi xolislikning obyektiv mezonini institutsional darajada ta'minlaydi va sud hujjati barqarorligiga bo'lgan ishonchni oshiradi. Ikkinchidan, hududlararo sudlarning ixtisoslashuvi kassatsiya va taftish bosqichlarida huquqiy masalalarga jiddiyroq e'tibor qaratish imkonini beradi. Uchinchidan, Oliy sud yuklamasining tartibga solinishi uning ius constitutionis vazifasini — «Pretsedentlar» reestri va sud amaliyotini tahlil qilish bo'linmasi orqali huquqni bir xilda qo'llashni ta'minlash vazifasini — kuchaytiradi [6].

Ayni paytda uchta xavfni alohida qayd etish lozim. Birinchisi — protsessual xavf: institutsional o'zgarish o'z-o'zidan kassatsiyaning «kechiktirilgan apellyatsiya»ga aylanish muammosini hal qilmaydi. Agar qayta ko'rish asoslari faktik holatlarni qayta baholashga yo'l qo'yadigan darajada keng qolsa, hududlararo sud ham takroriy apellyatsiya vazifasini bajaradi. Shu sababli 4-band «v» kichik bandi va 5-bandda nazarda tutilgan mezonlar islohotning hal qiluvchi elementi hisoblanadi. Ikkinchisi — odil sudlovdan foydalanish imkoniyati bilan bog'liq

xavf: bir sud uchtagacha viloyatni qamrab olganda tarafning geografik masofasi ortadi. Bu xavf raqamli odil sudlov choralari — videokonferensaloqa, my.sud.uz portali va elektron murojaat hisobiga qoplanishi mumkin, biroq buning uchun mazkur vositalar hududlararo sudlarda uzluksiz ishlashi va yetarli bo'lishi ishi shart. Uchinchisi — yagona sud amaliyoti xavfi: beshta mustaqil hududlararo sud o'rtasida huquqni qo'llash divergensiyasi yuzaga kelishi mumkin, bu esa Oliy sud filtri va pretsedentlar reestrining samaradorligiga bevosita bog'liq.

Xulosa va takliflar

PF-160-son Farmon sud hujjatlarini qayta ko'rib chiqish tizimida oxirgi yillardagi eng jiddiy institutsional o'zgarishni belgilaydi: qayta ko'rish vakolati hujjat chiqargan sud tuzilmasidan tashqariga chiqariladi va mustaqil hududlararo sudlarga yuklanadi. Islohot salohiyatini to'liq amalga oshirish uchun quyidagilar taklif etiladi.

Birinchidan, protsessual kodekslarda taftish tartibida qayta ko'rish asoslari faqat moddiy va protsessual huquq normalarining jiddiy buzilishi hamda yagona sud amaliyotini ta'minlash zarurati bilan cheklab qo'yilsin. Ikkinchidan, ishni hududlararo sudga va Oliy sudga o'tkazish masalasi kollegial tarkibda, qisqa muddatda va albatta asoslantirilgan qaror shaklida hal etilishi normativ mustahkamlansin. Uchinchidan, Oliy sudda qayta ko'riladigan ishlar mezonlari sifatida printsiplial huquqiy masalaning mavjudligi, amaliyotdagi divergensiya va inson huquqlarining fundamental buzilishi belgilansin. To'rtinchidan, hududlararo sudlarda videokonferensaloqa va elektron ish yuritish to'liq qamrovi ta'minlansin. Beshinchidan, islohot samarasi bekor qilingan va o'zgartirilgan hujjatlar ulushi, ishni ko'rish o'rtacha muddati hamda ishning quyi sudga qayta yuborilishi ko'rsatkichlari orqali muntazam o'lchab borilishi maqsadga muvofiq.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi (2023-yil 30-apreldagi referendumda qabul qilingan tahrirda). — Toshkent: Adolat, 2023. — 64 b.
2. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy sud ishlarini yuritish to'g'risidagi kodeksi // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. — www.lex.uz.
3. «Sudlar to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni (yangi tahriri) // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. — www.lex.uz.
4. Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities. — Strasbourg: Council of Europe, 2010. — 24 p.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-iyuldagi PF-6034-son Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. — www.lex.uz.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 14-avgustdagi PF-160-son «“Odil sudlov — 2030”: Yangi O'zbekistonda inson huquqlarini ishonchli himoya qiluvchi xalqchil va adolatli sud tizimini barpo etish strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. — www.lex.uz.
7. Jolowicz J.A. On Civil Procedure. — Cambridge: Cambridge University Press, 2000. — 428 p.
8. Venice Commission. Report on the Independence of the Judicial System. Part I: The Independence of Judges. CDL-AD(2010)004. — Venice, 2010. — 19 p.

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

XVIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, sentyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil). – 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.